

2. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я.П. Дідуха. — К.: Глобалконсалтинг, 2009. — 900 с.

ОГЛЯД ДЕНДРОФЛОРИ МІСТА НОВОМИРГОРОДА

Аркушина Г.Ф., Карауш І.Ю.
*Кіровоградський держаний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

В озелененні міст деревно-чагарникова флора відіграє надзвичайно важливу роль. Саме вона має найбільше фітомеліоративне і рекреаційне значення, створює оптимальні умови для життя людей. Найбільшою ефективністю відрізняються багатовидові, багаторусні системи деревно-чагарникових насаджень парків, скверів, вуличних насаджень [3, 4].

Видовий склад міських деревно-чагарникових насаджень активно досліджується майже в усіх регіонах України. В Кіровоградській області детально досліджена лише дендрофлора обласного центру [1, 2]. Саме тому особливого значення набуває дослідження дендрофлори міста Новомиргорода як одного із районних центрів Кіровоградської області.

Впродовж 2012 року проведено дослідження сучасного стану деревно-чагарникових насаджень вулиць, парків та скверів Новомиргорода, зібрано гербарій (понад 100 аркушів), встановлено її видовий склад, проаналізовано систематичну структуру, здійснено екологічний та географічний аналіз.

Досліджена дендрофлора нараховує 52 види, які належать до 37 родів та 21 родини. Основу складають Magnoliophyta (50 видів, 96,2%). Pinophyta представлені лише 2 видами (3,8%). Провідними за чисельністю видів є родини Rosaceae, Aсegaseae, Oleaceae. Перші три родини містять 24 види (46,1%) та 13 родів (35,1%).

Найбільш численні за видовим складом роди Acer, Cerasus та Ulmus (відповідно 5, 4, та 3 види). Решта родів містить по 1-2 види. Наведений розподіл свідчить про зональний характер флори міста.

В дослідженій дендрофлорі переважають дерева (37 видів, 71,2%), кущів лише 12 видів (23,1%); решта видів має різні життєві форми (дерева або кущі за різних умов зростання).

Екологічний аналіз дендрофлори міста виявив переважання геліофітів (23 види, 44,2%) та геліосциофітів (18, 34,6%); мегатермофітів та мезотермофітів (30, 57,7% та 21, 41,4% відповідно) та мезофітів (29 видів, 55,8%). Наведені екологічні характеристики є типовими для урбанофлор малих міст України [] та в цілому відображають особливості освітлення, зволоження та температурний режим міста. Географічний аналіз виявив переважання видів європейського, палеарктичного, євросибірського, голарктичного та європейсько-середземноморського ареалів, що також відображає умови та загальні закономірності створення міських деревно-чагарникових насаджень.

В цілому проведені попередні та аналіз одержаних даних свідчать про невелике різноманіття деревно-чагарникової флори міста Новомиргорода, її зональних характер та наявність видів, найбільш пристосованих до міських умов.

Перспективи подальшого дослідження ми бачимо у здійсненні аналізу стійкості деревно-чагарникових видів до дії урбанізації, моніторингу дослідженої дендрофлори, розробці практичних рекомендацій щодо оптимізації міського середовища та поповнення видового складу парків, скверів та вуличних насаджень.

Література

1. Аркушина Г.Ф., Попова О.М. Аналіз дендрофлори Кіровограда //Вісник Одеського національного університету. Біологія. -2003. — т.8, вип..6. — С. 36-42.
2. Аркушина Г.Ф., Гулай О.В. Особливості дендрофлори Кіровограда та її значення в оптимізації міського середовища //Науковий вісник НЛТУ України. — Львів: РВВ НЛТУ України, — 2010. — вип..20.14. — С. 39-43.
3. Кучерявый В. А. Природная среда города. Львов: Вища школа, 1984. — 142 с.
4. Кучерявый В. А. Урбоэкологические основы фитомелиорации. — М.: Информациа, 1991. — 288 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АКЛІМАТИЗОВАНИХ ЕФІРООЛІЙНИХ РОСЛИН НА ТЕРИТОРІЇ НІКІТСЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ

Бойчук А.О.

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Нікітський ботанічний сад (НБС) — дійсно унікальний рекреаційний та науково-дослідницький центр України. НБС знаходиться в нетиповому для України субтропічному кліматичному поясі і, зважаючи на кліматичні особливості, став осередком селекції та акліматизації нетипових для України видів рослин, зокрема ряду ефіроолійних.

Ефіроолійні культури належать до різних родин та видів рослин. Об'єднує їх наявність ефірної олії, яка нагромаджується в рослині або окремих її частинах — насінні, листках, пелюстках квіток. Ефірна олія містить природні ароматичні речовини, що надають рослинам специфічного запаху; їй притаманна леткість та масляниста консистенція, а її основу становлять суміші різних органічних сполук, серед яких найголовнішими є терпеноїди. Найбільше видове різноманіття ефіроолійних характерне для субтропічних та тропічних кліматичних поясів.

Використання цих рослин та виробленої з них ефірної олії залежить від хімічного складу та комбінацій окремих компонентів. Ефіроолійні рослини є важливою сировиною для харчової і фармацевтичної промисловості та інших сфер виробництва. Зокрема, з них виготовляють бактерицидні, знеболюючі, сечогінні, заспокійливі, відхаркувальні та інші препарати. Застосовують також у парфумерії та косметології [4].

Акліматизація рослин — пристосування організмів до нових кліматичних, фізико-хімічних, ґрунтових та інших умов нового середовища існування та до нових біоценозів, в які вони потрапляють природним шляхом або свідомо чи випадково переносяться людиною. Це складний комплекс пристосувальних явищ, які відбуваються в рослинах під дією природних чинників і створених людиною умов, внаслідок змін норми організму, обміну речовин, генетичної структури, формотворних процесів, шляхом природного добору [1].

З огляду на те, що найкращими кліматичними зонами для вирощування ефіроолійних культур є субтропіки та тропіки, теплий субтропічний клімат середземноморського типу Південного берега Криму (ПБК) створив чудові передумови для вирощування та акліматизації великої кількості видів, непридатних нашій країні. Особливо добре почуваються в Криму види, завезені з островів Середземного моря, північної Африки та власне середземноморського узбережжя. Проте, окрім субтропіків та тропіків, ефіроолійні рослини зустрічаються в зоні помірного клімату (власне вся територія України крім ПБК, Кримських гір та Українських Карпат), зонах висотної поясності (наприклад приморські Альпи); багато видів з цих регіонів також акліматизовані на території НБС, що ще раз свідчить про його унікальне географічне положення.